

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci **žalobce P. D.**, zastoupeného JUDr. Janem Nádravským, advokátem, se sídlem Rudolfovská 88, České Budějovice, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o opravném prostředku proti rozhodnutí žalované ze dne 5. 4. 2002, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích č. j. 2 Ca 197/2002 - 13 ze dne 17. 7. 2002,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalované **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalované ze dne 5. 4. 2002 byl žalobci (dále jen „stěžovatel“) přiznán částečný invalidní důchod podle § 44 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a to od prosince 2000 ve výši 4349 Kč měsíčně a od prosince 2001 ve výši 4593 Kč měsíčně. Podle odůvodnění rozhodnutí procentní výměra důchodu byla vypočtena z výpočtového základu 8388 Kč, který odpovídá osobnímu vyměřovacímu základu 13 259 Kč za roky 1986 až 1999. Tímto rozhodnutím Česká správa sociálního zabezpečení realizuje rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. 8. 2001 ve věci vedené pod sp. zn. 2 Ca 305/2001.

Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel opravný prostředek ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích, ve kterém namítá, že mu nebyly započteny příjmy z dohody o pracovní činnosti za léta 1986 až 1991 u S. Č. B., u společnosti A. za rok 1991 ve výši

35 898 Kč a za rok 1992 ve výši 17 340 Kč, a dále u T. D. Č. B. za léta 1989 až 1990 a také výdělků u společnosti P., a. s. Dále v opravném prostředku požaduje též započtení příjmů ze samostatné výdělečné činnosti za roky 1990 až 1992.

Krajský soud v Českých Budějovicích napadené rozhodnutí žalované rozsudkem ze dne 17. 7. 2002, č. j. 2 Ca 197/2002 - 13, potvrdil. Vycházel z § 16 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, který odkazuje na zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, a dále na vyhlášku č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení. Konstatuje, že podle § 8 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení je podmínkou hodnocení určitého vztahu jako zaměstnání pro účely důchodového zabezpečení, aby takový vztah zakládal účast na nemocenském pojištění. Protože je předmětem sporu otázka zápočtu příjmů dosažených mimo pracovní poměr, aplikoval na danou věc § 68 vyhlášky č. 165/1979 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1992, podle kterého jsou nemocenského pojištění účastní pracovníci činní na základě dohody o pracovní činnosti jen, jestliže nejsou pojištěni již z důvodu jiné činnosti, nepobírají starobní nebo invalidní důchod a dohoda o pracovní činnosti trvala nebo měla trvat déle než 6 po sobě jdoucích pracovních dnů a výdělek za ni měl dosáhnout alespoň 400 Kč měsíčně. Jelikož byl stěžovatel v letech 1986 až 1992 v pracovním poměru a z tohoto důvodu byl také pojištěn, jedná se podle názoru krajského soudu o situaci, kdy příjmy z pracovní činnosti nelze započítat, neboť pracovní činnost na základě dohod byla vykonávána souběžně s jinou pracovní činností zakládající nemocenského pojištění. Změnu přinesla až vyhláška č. 30/1993 Sb., která s účinností od 1. 1. 1993 vypustila z § 68 vyhlášky č. 165/1979 Sb. odstavce a) a b), takže od tohoto data jsou hrubé výdělků z dohod o pracovní činnosti započitatelné do vyměřovacího základu. Příjmy ze samostatné výdělečné činnosti také nebylo možné započítat do vyměřovacího základu, neboť nebylo prokázáno, že stěžovatel z tohoto titulu platil pojistné.

Proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích podal stěžovatel v souladu s tehdy platnou právní úpravou dne 9. 8. 2002 odvolání k Vrchnímu soudu v Praze. Řízení o odvolání se však ze zákona podle § 129 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), zastavilo dnem 1. 1. 2003. Podle tohoto ustanovení však stěžovatel měl možnost do 31. 1. 2003 podat proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost podle soudního řádu správního.

Tuto možnost stěžovatel využil, když 24. 1. 2003 podal kasační stížnost, ve které se domáhá zrušení shora uvedeného rozsudku krajského soudu. V ní namítá, že krajský soud při svém rozhodování nevycházel ze zákonů platných v období roku 1986 až 1992. Podle něj v té době platil zákon č. 121/1975 Sb. a zákon č. 100/1988 Sb. Dle prvně uvedeného zákona dávky a služby sociálního zabezpečení poskytoval stát. Na důchodové zabezpečení podle tohoto zákona neplatili pracující příspěvky. Příspěvky se strhávaly z platu. Konkrétně pak odkazuje na § 6 odst. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Sb., podle kterého občané vykonávající práce na základě dohody o pracovní činnosti a občané poskytují věcná plnění a výkony na základě povolení národního výboru jsou účastní důchodového pojištění, přičemž stěžovatel všechny tyto podmínky splnil. Podle § 19 odst. 2 vyhlášky č. 149/1988 Sb. se odměny z dohod o pracovní činnosti a příjmy občana poskytující věcná plnění a výkony na základě povolení národního výboru zahrnují do hrubých výdělků bez ohledu na to, zda tyto činnosti zakládají účast na důchodovém zabezpečení. Dále poukazuje na nesprávné uvedení letopočtu v odůvodnění rozsudku. Stěžovatel také popírá tvrzení, které je v rozsudku specifikováno na str. 3, neboť Okresní správa sociálního zabezpečení v Praze musela mít k dispozici evidenční listy stěžovatele od firmy A., jinak by nebylo možné takto přesně uvést částky v rozsudku a osobním listě prvního rozhodnutí žalované ze dne 20. 3. 2001. Soud také

nevycházel z vyhlášky č. 149/1988 Sb. při rozhodování o zápočtu příjmů ze samostatné výdělečné činnosti za léta 1990 až 1992. Na závěr stěžovatel popírá, že by měl platit nemocenské pojištění kvůli důchodu, neboť prostředky nemocenského pojištění nelze použít k jiným účelům než k účelům nemocenského pojištění. Odměny z dohod o pracovní činnosti byly vždy zahrnuty do hrubých výdělků, z nichž stěžovatel odváděl daně z příjmu ve výši 20 %. Stěžovatel tedy přispíval na důchodový systém i ze svých příjmů z dohod o pracovní činnosti. Stěžovatel tak namítá nesprávné posouzení právní otázky soudem ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 14. 2. 2003 uvádí, že podle předpisů platných před 1. 1. 1996 platilo, že se pro účely důchodového zabezpečení započítávala pouze doba, která podléhala nemocenskému pojištění (§ 10 odst. 3 zákona č. 121/1975 Sb.). V souladu s tím se hodnotily také příjmy pouze z uvedené činnosti. Podmínkou započitatelnosti příjmu nebo jeho složek do průměrného měsíčního výdělku tedy podle žalované bylo, aby šlo o mzdu (příjem) ze zaměstnání nebo činnosti podléhající nemocenskému pojištění. Ustanovení § 19 odst. 2 vyhlášky č. 149/1988 Sb., kterého se dovolává stěžovatel, se zabývá hrubými výdělky pro posouzení podstatného poklesu výdělku částečně invalidního občana, nikoli však pro účely výpočtu průměrného měsíčního výdělku, resp. výpočtového základu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí po věcné stránce včetně hledisek dle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. a dospěl k názoru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle § 16 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, je vyměřovacím základem pojištěnce za dobu před 1. 1. 1996 hrubý výdělek stanovený pro účely důchodového zabezpečení podle předpisů platných před 1. 1. 1996, tzn. k 31. 12. 1995. Před tímto datem bylo důchodové zabezpečení upraveno zejména zákonem č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, a příslušnými prováděcími předpisy. Nelze proto aplikovat zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, jak tvrdí stěžovatel, neboť ten již v uvedené době neplatil, protože byl zrušen právě zákonem č. 100/1988 Sb. Pro účely důchodového zabezpečení bylo podstatné, zda hrubý výdělek (§ 11 odst. 1 písm. d/ ve spojení s § 42 tohoto zákona) pocházel z činnosti, která zakládala účast na důchodovém zabezpečení. Proto Nejvyšší správní soud zkoumal, zda činnost uváděná stěžovatelem zakládala jeho účast na důchodovém zabezpečení podle právních předpisů platných před 1. 1. 1996. Pro danou věc jsou podstatná zejména následující ustanovení zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1995:

- § 6 odst. 1 písm. d) podle něhož důchodového pojištění jsou účastni občané, kteří mají v důchodovém zabezpečení podle tohoto zákona práva a povinnosti jako zaměstnanci v pracovním poměru, zejména, kromě jiných, též občané vykonávající práce na základě dohody o pracovní činnosti.

- § 8 odst. 1 písm. d) a g) podle nichž zaměstnáním se rozumí činnost, po kterou občané mají v důchodovém zabezpečení práva a povinnosti jako zaměstnanci v pracovním poměru (viz § 6 odst. 1 písm. d/ tohoto zákona), a to v rozsahu stanoveném prováděcím předpisem a činnost osob samostatně výdělečných.

- § 8 odst. 2 podle něhož pracovní poměr se hodnotí jako zaměstnání, pokud zakládal nemocenské pojištění; nezakládal-li pracovní poměr nemocenské pojištění v době svého trvání, hodnotí se jako zaměstnání, jestliže by zakládal nemocenské pojištění podle předpisů

platných v době vzniku nároku na důchod. To platí obdobně, kromě jiných činností, též o činnosti uvedené v odst. 1 písm. d).

- § 8 odst. 4 podle něhož činnost osoby samostatně výdělečně činné po 31. 12. 1993 se hodnotí jako zaměstnání, pokud je tato osoba účastna důchodového zabezpečení podle části šesté; tato činnost před 1. 1. 1994 se hodnotí jako zaměstnání, pokud zakládala nemocenské pojištění (zabezpečení) podle předpisů platných před tímto dnem, a to v rozsahu a za podmínek stanovených těmito předpisy. K činnosti osob samostatně výdělečně činných se přihlídně jako k době zaměstnání, bylo-li zapláceno pojistné za celou dobu trvání pojištění (zabezpečení); nebylo-li za tuto dobu zapláceno pojistné do dne, od něhož se přiznává nebo zvyšuje důchod, přihlídně se k ní jako k době zaměstnání až ode dne zaplacení pojistného.

Zápočet výdělku získaného z dohody o pracovní činnosti v období před 1. 1. 1993 do hrubého výdělku pro účely důchodového zabezpečení je tak závislý na tom, zda tato činnost zakládala účast na nemocenském pojištění. Tento závěr je na základě výše uvedených ustanovení oproti tvrzení stěžovatele zcela nezávislý na tom, z jakých veřejných rozpočtů bylo důchodové zabezpečení financováno. Z hlediska účasti na nemocenském pojištění je rozhodný zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců. Podle § 2 odst. 1 písm. d) tohoto zákona se nemocenské pojištění vztahuje i na zaměstnance činné na základě dohody o pracovní činnosti. V § 51a tohoto zákona je Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“) mimo jiné zmocněno, aby vyhláškou upravilo podmínky pojištění, poskytování dávek a způsob jejich výpočtu pro některé skupiny osob se zřetelem na zvláštní povahu jejich činnosti nebo způsob odměňování. Ministerstvo upravilo vyhláškou č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v § 68 i podmínky pro účast pracovníků činných na základě dohody o pracovní činnosti. Vzhledem k tomu, že se jednalo o činnosti v období do roku 1992, je rozhodné znění uvedené vyhlášky účinné do 31. 12. 1992. Podle § 68 písm. a) jsou tyto osoby účastny pojištění jen tehdy, nejsou-li pojištěny (zabezpečeny) již z důvodu jiné činnosti. Tato podmínka účasti na nemocenském pojištění byla změněna až novelou uvedené vyhlášky provedenou vyhláškou č. 30/1993 Sb.

Ze spisu bylo zjištěno, že stěžovatel byl v době, kdy byl činný na základě dohod o pracovní činnosti, v pracovním poměru, na základě kterého byl i účasten nemocenského pojištění, což ani stěžovatel sám nepopírá. Již na základě této skutečnosti nemohl být stěžovatel účasten na nemocenském pojištění na základě dohod o pracovní činnosti. Vzhledem k tomu, že účast na nemocenském pojištění byla základní podmínkou účasti na důchodovém zabezpečení, nemohl být stěžovatel z titulu činnosti na základě dohody o pracovní činnosti účasten ani důchodového zabezpečení. Proto ani příjmy z těchto činností nebyly z hlediska důchodového zabezpečení relevantní; nelze je tedy zahrnout do hrubého výdělku pro účely důchodového zabezpečení. Krajský soud v Českých Budějovicích proto nepochybil, jestliže uvedl, že tyto hrubé výdělky nejsou započitatelné do vyměřovacího základu pro účely důchodového pojištění stěžovatele.

K námitce stěžovatele, že podle § 19 odst. 2 vyhlášky č. 149/1988 Sb. se odměny z dohod o pracovní činnosti a příjmy občana poskytující věcná plnění a výkony na základě povolení národního výboru zahrnují do hrubých výdělků bez ohledu na to, zda tyto činnosti zakládají účast na důchodovém zabezpečení, Nejvyšší správní soud uvádí následující. Toto ustanovení upravovalo tzv. podstatný pokles výdělku občana, který byl významný z hlediska podmínek nároku na částečný invalidní důchod (srov. § 37 odst. 2 a 3 zákona

o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 1995). Také § 19 odst. 2 této vyhlášky, na který odkazuje stěžovatel, se vztahuje pouze na „invaliditu a částečnou invaliditu“. Pouze pro tento účel se odměny z dohod o pracovní činnosti zahrnují do hrubých výdělků bez ohledu na to, zda tyto činnosti zakládají účast na důchodovém pojištění. Pro účely důchodového pojištění, resp. zabezpečení však toto vymezení hrubého výdělku nemá žádný význam. Naopak, jelikož se jedná o speciální ustanovení, vyplývá z něj výše zmíněná zásada, podle které se tyto výdělků do hrubého výdělku započítávají jen, jestliže tyto činnosti účast na důchodovém pojištění zakládají. Hrubé výdělků tak byly obecně upraveny v § 11 vyhlášky č. 149/1988 Sb., kde se vždy hovoří o hrubých výdělcích *ze zaměstnání*; přičemž pro pojem zaměstnání je významný výše zmíněný § 8 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení, který stanoví podmínku založení účasti na nemocenském pojištění.

Namítá-li dále stěžovatel nesprávné uvedení letopočtu v odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu, namítá zřejmou nesprávnost, pro kterou je stanoven zvláštní režim jejího odstranění (§ 54 odst. 3 s. ř. s.), která však nezpůsobuje nezákonnost rozhodnutí soudu.

I z hlediska možného zápočtu příjmů ze samostatné výdělečné činnosti Krajský soud v Českých Budějovicích správně posoudil, že ani tyto příjmy nebylo možné započítat do vyměřovacího základu. Podmínkou účasti na důchodovém pojištění z tohoto titulu je zaplacení pojistného (§ 8 odst. 4 zákona o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 1995). Ze spisu ani z tvrzení stěžovatele však nevyplývá, že by stěžovatel platil z tohoto titulu pojistné.

Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost shledav ji z výše uvedených důvodů nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.) zamítl.

Výrok o nákladech řízení je odůvodněn § 60 odst. 1 a 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Podle těchto ustanovení má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Toto však neplatí v případě, mělo-li být právo přiznáno, kromě jiných, správnímu orgánu ve věcech důchodového pojištění. Protože šlo o řízení ve věci důchodového pojištění, žalovaná, která sice měla plný úspěch ve věci, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 24. března 2005

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu